

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಇತಿಹಾಸ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಮಹಿಳೆಯರ ತೆರೆಮರೆಯ ನಿಜಕಥನ

ಡಾ. ಸುಬ್ರಮಣ್ಯಸ್ವಾಮಿ, ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ,
ಮಹಾರಾಣಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅಮ್ಮಣ್ಣಿ ಮಹಿಳಾ ಕಾಲೇಜು ಸ್ವಾಯತ್ತ, ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಂ,
ಬೆಂಗಳೂರು-12

Abstract: ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬ್ ಡಾಕ್ಟರ್ ಬಿಆರ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಈ ಪ್ರಪಂಚ
ಕಂಡ 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಹಾನ್ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಮಾನವೀಯ ಪ್ರತಿಭೆ ಬೆಳೆಯ
ಮಧ್ಯೆ ಕಳೆಯ ರೂಪವಾಗಿ ಹರಡಿ ರೈತರ ಬದುಕಿನ ಕಗ್ಗಂಚಾಗಿರುವ ಪಾರ್ಥೇನಿಯಂ
ಗಿಡಗಳ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಉಸಿರಾಡಿದರು ಜಾತಿಯ ಅಲರ್ಜಿಗೆ
ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ರವರು ಸಮುದಾಯದ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ
ನೋವು ಉಂಡು ಬೆಳೆದು ಅದರ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಹುಡುಕಿ ಸುಧಾರಣೆ
ತರಲು ಹಗಲಿರಲು ಶ್ರಮಿಸಿದ ಭಾರತೀಯ ಮಹಾನ್ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ
ಪ್ರಜೆ .

ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅಂಟಿರುವ ತೊಳೆಯಲಾಗದ ಶಾಪವೆಂದರೆ ಒಂದು ಜಾತಿಯತೆ
ಇನ್ನೊಂದು ಲಿಂಗಸಮಾನತೆ ಹೇಣ್ಣು ಎಂದು ತಕ್ಷಣವೇ ಒಂದು ರೀತಿಯ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ
ನಿರಾಕರಣೆ ಅಸಡ್ಡೆಯ ಭಾವನೆ, ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಿದೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಸಮುದಾಯದ
ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಅಥವಾ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಅವರ ಬದುಕಿನ ಕಥೆ ಮುಗಿದೇ
ಹೋಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬರು ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷ ಸಮಾನತೆಯ
ಸಮಾಜಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿ ಹಿಂದೂ ಕೋಡ್ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು
ಶ್ರಮ ಪಡಬೇಕಾಯಿತು.

Key Words: ಹೋರಾಟ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ, ನಿರಾಕರಣೆ, ಲಿಂಗಸಮಾನತೆ, ಜಾತಿಯತೆ, ಸುಧಾರಣೆ, ಮಹಿಳಾ ಸಂಕಥನ, ಸಾಮಾಜಿಕ ,ಐತಿಹಾಸಿಕ ,ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ,ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಚಳುವಳಿ, ಆತ್ಮಸ್ಥೈರ್ಯ, ದೌರ್ಜನ್ಯ

ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ರವರ 132ನೇ ಜಯಂತಿ ಇಡೀ ಜಗತ್ತು ಸಂಭ್ರಮಿಸುವ ದಿನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅರಿಯದವರು ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾರರು ಎಂಬ ಮಾತಿನಂತೆ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿರುವ ಕೃತಿಯನ್ನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮೂಲದಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿರುವ ಲೇಖಕಿ ದು. ಸರಸ್ವತಿ ರವರ "ನಾವು ಇತಿಹಾಸ ಕಟ್ಟಿದೆವು" ಎಂಬ ಕೃತಿ ಭಾರತದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮಹಿಳಾ ಸಂಕಥನದ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಆಯಾಮವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮರಾಠಿ ಲೇಖಕಿ ಹೋರಾಟಗಾರ್ತಿ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿರುವ ಊರ್ಮಿಳಾ ಪವಾರ್ ಮತ್ತು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಚಿಂತಕಿ ಎಂದೇ ಹೆಸರಾದ ಮೀನಾಕ್ಷಿ ಮೂನ್ ಅವರು ಸ್ಟೀ ಉವಾಚ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರತಂದಿರುವ ಈ ಅಪರೂಪದ ಕೃತಿಯನ್ನು ವಂದನಾ ಸೋನಾಲ್ಕರ್ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗೆ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದ್ದು ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ದಾಟಿಸಲು ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಕೊಂಡಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಇತಿಹಾಸ ನಿರ್ಮಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಮಹಿಳಾ ಬರಹಗಾರರು ಅಭಿನಂದನಾರ್ಹ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ನಾವು ಇತಿಹಾಸ ಕಟ್ಟಿದೆವು ಕೃತಿಯು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಎರಡು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಮೊದಲನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ 1927 ರಿಂದ 1957 ರವರೆಗೆ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 30 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ,ಐತಿಹಾಸಿಕ ,ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ,ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಇವರು ಎದುರಿಸಿದ ತಲ್ಲಣಗಳನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರು ಅತ್ಯಂತ ತಲಪ್ಪರ್ವಿಯಾಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ ಮುಖೇನ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ವಿದರ್ಭ ಪ್ರದೇಶ ಹಾಗೂ ನಾಗಪುರ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ 1927ರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಹಕ್ಕಿನ ಹೋರಾಟ ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ನೀರಿಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ ಅದು ಶತಶತಮಾನಗಳ ಅವಿರತ ಅವಮಾನಗಳನ್ನು ತಮ್ಮೊಳಗೆ

ಉಂಡು ಮಲಗಿದ ಮಹಾರರು ಆತ್ಮಸೈರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿದ ಬಗೆ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದಲಿತರಿಗೆ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಬಳಕೆ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಇದ್ದದ್ದು ಕೆರೆಯ ಕೊನೆಯ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ,ಕೊಳೆಯಲ್ಲ ಒಂದು ಮೂಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಡೆ. ಅಂದರೆ ಹೇಳು, ಕಸ ಕಡ್ಡಿ, ಕೆಸರು ರಾಡಿಯಾಗಿ ಊರಿನ ಚರಂಡಿ ನೀರು ಕೆರೆಗೆ ಸೇರುವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ನೀರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಿತ್ತು, ಕೆರೆಯ ನಾಜೂಕಾದ ಕಡೆ ತಿಳಿಯಾದ ನೀರು ಇರುವ ಕಡೆ ಸರ್ವಣೀಯರು ನೀರನ್ನು ಬಳಸುವುದು ವಾಡಿಕೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿಯ ಅಮಾನವೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ ಚೌಡರ್ ಕೆರೆಯ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆಗಾಗಿ ಮನುಕುಲದ ಸಮಾನತೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಅಂಬೇಡ್ಕರರು ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ವಿಮೋಚನೆಯ ವಾಸ್ತವ ಸತ್ಯವನ್ನು ಏನು ಓದಿಲ್ಲದ ತಾಯಂದಿರಿಗೂ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಷಯವನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಿ ಜನರನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ ಬುನಾದಿ ಹಾಕಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನೀರಿನ ಜಾಗಗಳು, ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಪ್ರದೇಶಗಳು, ಶಾಲೆಗಳು, ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು, ಮಕ್ಕಳ ಆಟದ ಮೈದಾನಗಳು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಬಾಂಬೆ ಶಾಸನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸಿ.ಕೆ ಬೋಲೆ ರವರು ಚರ್ಚೆಗಿಟ್ಟು ಈ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು 1923ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು. ಇದರ ಕಾರ್ಯಗತ ರೂಪವನ್ನು ಕೋಲಾಬ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಹಿಷ್ಕೃತ ಜಾತಿಗಳ ಮೊದಲ ಸಭೆಯನ್ನು ಮಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆಯೋಜಿಸಿತು ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ 3000 ಜನ ಸೇರಿದ್ದರು, ಕೆರೆಯ ನೀರನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರಲಾಯಿತು, ಅದರಂತೆ ನಡೆಯಿತು ಕೆರೆಯ ನೀರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ ತರುವಾಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ಹಿಂದೂ ಮೇಲ್ಜಾತಿಗಳ ಜನರು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರು ಕೆರೆಯ ನೀರನ್ನು ಅಪವಿತ್ರ ಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮುಂದುವರಿದು „ವೀರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ "ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾರಂತೆ ಎಂಬ ಸುಳ್ಳು ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಹರಡಿ ಸರ್ವಣೀಯರು ಗುಂಪು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು "ಚೌಡರ್ ಕೆರೆ"ಯ ನೀರು ಮುಟ್ಟಿದ ಚಳುವಳಿಯ ಜನರ ಮೇಲೆ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಮಾಡಿ ದೊಣ್ಣೆ ಮಚ್ಚು ಮುಂತಾದ ಆಯುಧಗಳಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಡೆಯುವ ಮುಖಾಂತರ ಅನೇಕ ಜನರ ನೋವಿಗೆ ಕಾರಣರಾದರು. ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಮಲ ವಿಸರ್ಜನೆಯಿಂದ ಅಪವಿತ್ರವಾಗದ ಚೌಡರ್ ಕೆರೆ ಈ ಜನರು ಮುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಅಥವಾ ನೀರನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅಪವಿತ್ರವಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ತಮ್ಮ ತಲೆಯೊಳಗಿದ್ದ

ಮೈಲಿಗೆಯನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಗೋಮೂತ್ರ ಮುಂತಾದವು ಸಿಂಪಡಿಸಿ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಂಡರು ಆದರೆ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನಾಗದ ನಮ್ಮ ಜನ ಈ ಆಚಾರವನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟು ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ಡಿಸೆಂಬರ್ 25 ,26 1927ರಂದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದರು , ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂದರೆ ಎರಡು ತಿಂಗಳ ಮಗುವಿನ ಬಾಣಂತಿಯರು, ಗರ್ಭಿಣಿಯರು ವಯಸ್ಸಾದ ಮುದುಕ ಮುದುಕಿಯರು ಮತ್ತು ಶಾಂತ ಬಾಯಿ ಶಿಂಧೆಯಂತಹ ಯುವತಿಯರು ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಭುಜ ಕೊಟ್ಟು ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ನಿಂತದ್ದು ಮರೆಯಲಾಗದ ಇತಿಹಾಸ. ಮಹಾತ್ಮ ಜ್ಯೋತಿಬಾಪುಲೆ 1852 ರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ ಬುನಾದಿ ಗಂಗೂ ಎಂಬ ಮೊದಲ ಅಸ್ತತ್ಯ ಮಹಿಳೆ 1913ರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಲು ಶಾಲೆಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಪುಲೆ ದಂಪತಿಗಳ ಸಮಾಜಸೇವೆ ದೀನದಲಿತರ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಸರ್ವಾಂಗಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ದಾರಿದೀಪವಾಯಿತು ಧಾರ್ಮಿಕ ವೇಷಾ ವೃತ್ತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಸಂಘಟಿತರಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿರುವ ಅಂಶಗಳು ಗಣನೀಯವಾದದ್ದು ಮರಾಠಿಯ ಸೋಮವಂಶಿ ಮಿತ್ರ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವರಾಮ್ ಜಾನಾಬಾ ಕಾಂಭಿ ಅವರು ಬರೆದ ಲೇಖನ 1908ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಕಾಲದಿಂದ ಮುಂದುವರಿದು ಸಣ್ಣ ವಯಸ್ಸಿನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದೇವದಾಸಿ, ಮುರಳಿಯರು, ಪೋತ ರಾಜ ಮುಂತಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪದ್ಧತಿಗಳಿಗೆ ಕೆಳ ವರ್ಗದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿರುದ್ಧ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಭಾರತೀಯ ದಂಡ ಸಂಹಿತೆ ಐಪಿಸಿ ಸೆಕ್ಷನ್ 373ನೇ ಪರಿಚಯದ ಪರಿಚ್ಛೇದದ ಪ್ರಕಾರ 16 ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಈ ಕಸುಬಿನ ಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವಂತಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕಾನೂನಿನ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಹಾಗೂ ಅವರ ಬೆಂಬಲವಾಗಿದ್ದ ಮಹಿಳಾ ಸಂಘಗಳು ಗಂಭೀರವಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಮೇಲುಜಾತಿ ಜನರ ಹಿರಿಮೆಯ ದೂತಕವಾದ ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸಮಾಜದಿಂದ ಹೊಡೆದೋಡಿಸಲು ಶ್ರಮಪಡಬೇಕಾಯಿತು , ಇದನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ಅನೇಕ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು ಇದರಿಂದ ಅನೇಕ ದಲಿತ ಕುಟುಂಬಗಳ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಂದು ಪರಿಹಾರ ಸಿಕ್ಕಿತು ಆನಂತರ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಇವರು ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಘನತೆಯ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ವಾಗುವಂತೆ ಆದದ್ದು ಇತಿಹಾಸದ ಇನ್ನೊಂದು ಮೈಲಿಗಲ್ಲು.

ಜಾತಿಯ ಅಸಮಾನತೆಯ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಆಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಬಹಿಷ್ಕತ್ ಪರಿಷತ್ತನ್ನು 1920 ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಪುರುಷರು ತಪ್ಪದೆ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮಹಿಳೆಯರನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಸ್ವಾಗತ ಭಾಷಣ ಮಾಡುವುದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವುದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುವುದು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪರಿಷತ್ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು ನಾಯಕತ್ವದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಹಾಯಕವಾಯಿತು ಈ ಸಭೆಗಳಿಂದ ಮಹಿಳೆಯರು ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಕೆಚ್ಚನ್ನು ಕಲಿತರು ಮತ್ತು ಪುರುಷರಿಗಿಂತ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಹೋರಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು.

ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬರು ವಿದೇಶದಿಂದ ಮರಳಿದ ನಂತರ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸುಧಾರಣಾ ವಾದಿ ಅಂತ ಕರ್ಣದ ಸಭೆಯನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡದ್ದು ಎಲ್ಲಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಇಂದಿನ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿಯೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಾರತೀಯ ನಾಗರಿಕ ಇಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡಲು ಮುಜುಗರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವ ಮುಂಬೈನ ಕಾಮಾಟಿಪರದಲ್ಲಿ ಗಲ್ಲಿ ನಂಬರ್ 13ರಲ್ಲಿ ವೇಶ್ಯೆಯರ ಕಾಲೋನಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸಭೆ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿದರು ಈ ಸಭೆಗೆ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಜನರು ಮಾತ್ರ ಬಂದಿದ್ದರು. ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗೆ ಬೇರೆ ದಾರಿ ಕಾಣದೆ ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಜನರ ದೇಹದ ತೀಟೆ ತೀರಿಸಲು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ರೋಗ ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಅದರಲ್ಲೂ ಕೆಲಜಾತಿಯವರನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಕೀಳಾಗಿ ತಮ್ಮ ವಾಂಚೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧನವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಮಾನಸಿಕ ಕುರುಡನ್ನು ನೀಚ ಅನಿಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಲು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸ್ಥೈರ್ಯ ಮೂಡುವಂತೆ ನುಡಿಮುತ್ತಿನ ಮಾತುಗಳ ಮೂಲಕ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಬದಲಾವಣೆಗೆ ತೆರೆದುಕೊಂಡು ಈ ಕೆಟ್ಟ ಕಲಸವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಸಮಾಜ ಗೌರವಿಸುವ ಉತ್ತಮವಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡರು ಹಾಗೂ ಅನೇಕರು ಸಂಘಟಿತರಾಗುವ ಮೂಲಕ 1933 ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತಿ ವೇಣು ತಾಯಿ ಬಾಟ್ಲರ್ ಅವರು ಬಿಪಿನ್ ಕೃಷ್ಣ ಬೋಸ್ ಮುಂತಾದ ಮುಖಂಡರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಾಗಪುರದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದರು. ಒಬ್ಬ ಮಹರ್ ವಿಧವೆ ಹೇಳಿದರು ಎಷ್ಟಾದರೂ ನಾನು

ಅಜ್ಞಾನಿ ಮಹಿಳೆ ಆದರೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡದ ಹೊರತು ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ, ಮಹರ್ ಹುಡುಗಿ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋದರೆ ತಮಾಷೆಯಾಗಿದೆ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಇದನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲುವುದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕೆಂಬ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾಳೆ. ಮಹಿಳೆಯರು ಅಪಾರವಾಗಿ ಸದಾ ಕಾಲ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಕುರಿತು ಬದ್ಧತೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು 50 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಸೋನಾ ಬಾಯಿ ಜೈ ಭೀಮ್ ಎಂಬ ಫೋಷಣೆ ಕೂಗಿದ್ದಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪುಂಡರು ನಿರ್ದಾಯವಾಗಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಕಥೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿದರು ಈಕೆ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ ಇಂತಹ ಬದಲಾವಣೆ ಎದೆಗಾರಿಕೆ ಈ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಿಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣ ಅಂಬೇಡ್ಕರರು ಈ ತಳ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಮೌಲಿಕ ವಿಚಾರಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿಡಬೇಕಾಗಿದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ವತಃ ಏಕೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸಿ ದಲಿತ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ತರುವಂತಹ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಆ ಮೂಲಕ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯ ಮಹಿಳೆಯರ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹಾಗೂ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಹಿಡಿತದಿಂದ ಬಿಡಿಸುವ ಚಾಲಕ ಶಕ್ತಿಯಾದ ಅಂಬೇಡ್ಕರರು ಲಂಡನ್ನಿನಿಂದ ತನ್ನ ಪತ್ನಿ ರಮಾಬಾಯಿಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕಾಳಜಿಯಿಂದ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು . ಕಾರಣ ರಾಂಡೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಭಾವ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಮೇಲೆ ಆಗಿದ್ದರಿಂದ ಸಣ್ಣ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆ ಮಾಡಬೇಡಿ ಎಂದು ಕರೆಕೊಟ್ಟರು, ಮದುವೆಯ ಆಯ್ಕೆ ಗಂಡಿನಂತೆ ಹೆಣ್ಣಿಗೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಡಲು ಜನರಲ್ಲಿ ಮನವಿ ಮಾಡಿದರು, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಬೇಕು, ಸಬಲರಾಗಬೇಕು ಬಡತನದ ಬಗ್ಗೆ ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಅನುಭವದಿಂದ ಆಳವಾಗಿ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ದಲಿತರಿಗೆ ಉಣ್ಣಲು, ಉಡಲು ಹೊಂದಿಸುವುದೇ ದೊಡ್ಡ ಸಾಹಸವಾಗಿತ್ತು ತುಂಬಾ ಪರದಾಟ ಪಡಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಆದರೆ ಪೂರ್ತಿ ಮೈ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಗದಂತಹ ತಾಯಂದಿರ ದುಸ್ಥಿತಿ ನೋಡಿ ಸ್ವತಃ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರೇ ಬುದ್ಧ ಪೌರ್ಣಮಿಯ ದಿನ ಬಡ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸೀರೆಗಳನ್ನು ಹಂಚುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಅವರ ಮಾನವೀಯ ಕರುಳಿನ ಒಳ ಮಿಡಿತದ ಅಂತಃಕರಣ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತದೆ.

ನಾವು ಇತಿಹಾಸ ಕಟ್ಟಿದೆವು ಕೃತಿಯ 2ನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ 29 ಜನ ಮಹಿಳೆಯರ ಸಂದರ್ಶನ ಹಾಗೂ 13 ಜನರು ಸಂದರ್ಶನ ಅವಧಿ ಮುಗಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಮೃತರಾದರು ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು

VOL – 01, ISSUE – 02,

SEPTEMBER -OCTOBER, 2025 / 57

ಕುರಿತ ವಿವರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಅನೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿಕೊಟ್ಟು ಈ ಪ್ರಯಾಣ ದೆಹಲಿಯವರೆಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ ಅಲ್ಲದೆ "ಮಾತೋತ್ತೀ ರಮಾಬಾಯಿ ಭೀಮರಾವ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಂಡು ಭಿಕ್ಷುಣಿ ಚಂದ್ರಶೀಲ "ವರೆಗೆ 44 ಜನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಅಥವಾ ಮಹಿಳೆಯರು 30 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅಂಬೇಡ್ಕರರ ಗರಡಿಯಲ್ಲಿ ಪಳಗಿ ಈ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಳಿಯದೇ ಬೇರೆ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಅಸಮಾನತೆ ಅಜ್ಞಾನ ಅಮಾನವೀಯತೆ ಬಡತನ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪುರುಷನ ಹಿಡಿತ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ಹೋರಾಟದ ಬದುಕಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ವಿಭಿನ್ನ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾದಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಉಸಿರು ಇರುವರೆಗೂ ಹೋರಾಡಿರುವ ಮತ್ತು ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಮಾದರಿಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದ ನಾಗಪುರ ಪ್ರದೇಶದ ಅಪ್ರತಿಮ ಮಹಿಳೆ ಶಾಂತಾಬಾಯಿ ಅಸ್ವತ್ಥರು ಮತ್ತು ದಲಿತೇತರ ನಡುವೆ ಜಗಳ ಘರ್ಷಣೆ ಆದರೆ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಜಗಳ ಬಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಕಾನೂನು ಹೋರಾಟವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಈಕೆ 18 ಬಾರಿ ಜೈಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ ಮತ್ತು ಅಂಬೇಡ್ಕರಿ ಜಲ್ಮ ತಂಡಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆ ಮುಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ರೂಪಿಸಿದ ವಿಚಾರಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವೆನಿಸುತ್ತವೆ.

ರಾಧಾಬಾಯಿ ಕಾಂಬಳೆ ನಾಗಪುರದ ಸೀತಾ ಬಡಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಿಲ್ಲಿನ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಹೋರಾಟಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬದುಕನ್ನೇ ಮೀಸಲಿಟ್ಟು ಸಂಘಟಿಸಿ ಮೇಲಿನ ಕಾರ್ಮಿಕರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಶಕ್ತಿ ತುಂಬಿದ ನಾಯಕಿ ಎಂದು ಖ್ಯಾತರಾದವರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಜೈ ಬಾಯಿ ಚೌದರಿ ಇವರು ಬಡತನ ಬಾಲ್ಯ ವಿವಾಹ ಗಂಡನ ಕಿರುಕುಳ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಮೀರಿ ಮರ್ಷೀನರಿ ಮಹಿಳೆ ಸಹಾಯ ಪಡೆದು ತನದಿಂದ ದಿಟ್ಟತನದಿಂದ ಅಂಬೇಡ್ಕರರ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಅವರೊಂದಿಗೆ. ಸಾವರ್ ಆಗಿದ್ದರು , 1924ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಾಗಪುರದ ನ್ಯೂ ಕಾಲೋನಿಯಲ್ಲಿ "ಚೋಕಾ ಮೇಳ ಕನ್ಯಾ ಶಾಲೆಯನ್ನು" ತೆರೆದು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದರು 1945ರ ವತ್ತಿಗೆ ಇವರೇ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ 125 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರು ದಾಖಲಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ದಲಿತ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಮಾಜದ ಕನಿಷ್ಠ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಒಳ್ಳೆಯ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟರು. ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ತುಳಸಾ ಬಾಯಿ ಬನ್ನೋಡೆ ಇಡೀ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನೇ ಸಮಾಜ ಸೇವೆಗೆ

ಮುಡುಪಾಗಿ ಇಟ್ಟರು, ಸುಲೋಚನಾ ಬೈ ಡೊಂಗ್ರಿ ಎಂಬ ಮಹಿಳೆ ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬರ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ಸದಾ ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬರ ಮನೆಗೆ ಭೇಟಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು, ತನ್ನ ಸಂಸಾರಿಕ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಗಿಂತ ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬರ ಹೋರಾಟ ಇವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವೆನಿಸಿತ್ತು.

ಆಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಷೆಡ್ಯೂಲ್ ಕ್ಯಾಸ್ತ್ ವುಮೆನ್ಸ್ ಫೆಡರೇಶನ್ ಸಮ್ಮೇಳನ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲಿಯೇ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಆಯೋಜನೆ ಆದರೂ ಅಂಬೇಡ್ಕರವರಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಇವರು ಹಾಜರಿದ್ದು ಅದರ ಎಲ್ಲ ಉಸ್ತುವಾರಿಯನ್ನು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಅಲ್ಲದೆ ಮುಂದುವರಿದು ಈ ಫೆಡರೇಶನ್ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಗಾದೆಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಇವರದು.

ಸೀತಾಬಾಯಿ ಗಾಯಕ್ವಾಡ್ ಮತ್ತು ಗೀತಾ ಬಾಯಿ ಗಾಯಕ್ವಾಡ್ 1930ರ ಕಾಳಾರಾಂ ಮಂದಿರ ಪ್ರವೇಶ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು ಅಲ್ಲದೆ ಸತ್ತ ಪ್ರಾಣಿ ಮಾಂಸ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶುದ್ಧೀಕರಣ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಲು ಇವರ ಕೊಡುಗೆ ಅಪಾರವಾದದ್ದು ಮುಕ್ತಾ ಸರ್ವಗೋಡ್ ಮಹಿಳೆ ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯದ ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಬಾಬಾಸಾಹೇಬರ ವಿಚಾರಗಳ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಮುಂಬೈನ ಸ್ಲಂಗಳಲ್ಲಿ, ಚಾಕ್ಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಭೆ ನಡೆಸಿ ಅಲ್ಲಿನ ಜನರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಭೂತಪೂರ್ವ ಬದಲಾವಣೆ ತರುವಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿಸಿದರು. ಇನ್ನೊಂದು ಹೇಳಲೇ ಬೇಕಾದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸಂದರ್ಶನ 1953ರಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮೀರಾಬಾಯಿ ಇವರು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕುಟುಂಬದವರೆಲ್ಲ ಸಮಾಜಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯುವದರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು , ನಮ್ಮ ಮಾವನವರಾದ ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬರು ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಪರ್ಕದ ವಲಯ ಬಹು ವಿಸ್ತಾರವಾದದ್ದು ಆದ್ದರಿಂದ ಮನೆಗೆ ಬರುವವರ ಉಪಚಾರಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಸಮಯ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಬೇಸರಿಸಿದ ನಾನು ಇದು ನನ್ನ ಪಾಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೆ ,ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬರು ತೀರಿ ಹೋದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯನ್ ಬುದ್ಧಿಸ್ಟ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡು ಬೌದ್ಧ ಸಂಘದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ನನಗೆ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಾಜಸ್ಥಾನ ಮೂಲದ ಸರಳ ಮೌರ್ಯ ಮತ್ತು ಮಹರವಾಡದ

ಸುಮನ್ ಬಾಯಿ ಬಂದಿಸೋಡೆ, ಮುಂಬೈನ ಚಂದ್ರಭಾಗ ಜಾದವ್, 1964ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ನಾಸಿಕ್ ನೂಹಿನರ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಕ್ಕೆ ತುಂಬು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿದ್ದರು ಕೂಡ ಹೋಗಲೇಬೇಕೆಂದು ಹಠ ತೊಟ್ಟು ಗಂಡನ ಜೊತೆ ತವರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾದ ಶಶಿಕಲ ಡೊಂಗರ್ ದಿವೆ, ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬರ ಕಟ್ಟ ಅನುಯಾಯಿ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕಿ ಸೋನುತಾಯಿ ಲಾಂಜೆವರ್ ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬರು ಅಕ್ಟೋಬರ್ 14 1956 ಮತಾಂತರದ ದಿನ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣದ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಮೇಲು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ "ನಾವು ಗುಲಾಮಗಿರಿಯ ಸಂಕೋಲೆಗಳನ್ನು ಮುರಿಯಬೇಕು ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಮತಾಂತರ ಅಗತ್ಯವಿದೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದರು ಬಾಬಾರ ಅವರು ತೀರಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ವಿದರ್ಭ ಪ್ರದೇಶದ ಭಾರತೀಯ ಬೌದ್ಧ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾ ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ನನ್ನ ಜನರನ್ನು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ತರುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಆತ್ಮಭಿಮಾನದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 43 ಜನ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೆಸರಿಸಿದ್ದೇನೆ ಆದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಅಸಾಧಾರಣವಾಗಿಯೇ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ ಅಂದಿನ ಅವರ ಕುಟುಂಬಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಬಡತನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅವಮಾನ ಅವಿದ್ಯೆ ಆಸರ ಬೇಸರ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟು ಆ ಕಾಲದ ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ಗಾಳಿಗೆ ತೂರಿ ತಾನು ಹೆಣ್ಣು ಗೆರೆ ದಾಟಬಾರದು ಎಂಬ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಸೆಡ್ಡು ಹೊಡೆದು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ರ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಚಿಂತನೆಗಳಿಂದ ಚೈತನ್ಯ ಪಡೆದು ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬರ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಮುಖಾಂತರ ತಾವು ನಾಯಕಿಯರಾಗಿ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಸಂಘಟನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತಾ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆ, ಕಾರ್ಮಿಕ ಹೋರಾಟ, ಭೂರೈತರಿಗೆ ಭೂಮಿ ಕೊಡಿಸುವ ಹೋರಾಟ, ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಸಮಾನತೆಗಾಗಿ ಹೋರಾಟ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನಿಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ ಹೀಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅಂತ್ಯಜರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸಿ ಜನಾಂಗದ ಎಳೆಗೆಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿ, ನೈತಿಕವಾಗಿ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ ಬದುಕನ್ನು ಎತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತಲು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರಮವಹಿಸಿದ ದಿಟ್ಟ ಮಹಿಳೆಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ . ಅಂದಿನ ಕುಟುಂಬಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಚಿಂತಾಜನಕವಾಗಿದ್ದರೂ

ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ವಸತಿ ನಿಲಯಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಆ ಮೂಲಕ ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ಸುಧಾರಣೆ ತಂದಿದ್ದಾರೆ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲೂ ನಮಗೆ ಡಾಕ್ಟರ್

ಅಂಬೇಡ್ಕರರು ಸಂಜೀವಿನಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿನ ಜೀವಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ಮನದಾಳದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಮಹಿಳೆಯರ ಪಾತ್ರ ದೊಡ್ಡದು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವರಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಿಗಿಂತ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದು ಹೋಗಿ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ತುಂಬಾ ಚಿಂತಾಜನಕವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಮನದಟ್ಟಾದ್ದರಿಂದ ಭಾರತದ ಒಟ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತನ್ನು ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಭಾರತದ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಕರಾಳ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮೀರಿ ಶ್ರಮಿಸಿದ ಅಸಾಧಾರಣ ನಾಯಕರು ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬರು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಹದ್ದು ಮೀರಿದ ಕೊಚ್ಚುಗುಂಡಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಭಾರತದ ಸೃಜನಶೀಲ ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಒಂದು ತರಬೇತಿ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಮುಂಬೈನಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಥಿತವಾಗಿ ತೆರೆದಿದ್ದರು ಆದರೆ ಅದು ಅವರ ಮರಣದ ನಂತರ ಕಣ್ಮರೆಯಾಯಿತು. ಇಂದು ನಾವು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ವಾಸ್ತವದ ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಈ ರೀತಿಯ ಅಧ್ಯಯನದ ಕೊರತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತರಬೇತಿಯ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ಹರಿಸುವ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜ ರಾಜಕಾರಣ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಜ್ಞಾನ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಸಾಂಸ್ಥಿತವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿ ಪಕ್ಷತೆ ತರಲು ತರಬೇತಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ ಭಾಷಣಗಳಿಂದ ವಿರೋಧ ಪ್ರತಿರೋಧಗಳಿಂದ ಕೆಸರೆರಚಾಟಗಳಿಂದ ಬದಲಾವಣೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಕ್ಷಣಿಕ ಸಾಂತ್ವನ ಆಗುತ್ತದೆ ಅಷ್ಟೇ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾರತದ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳು ,ಜಾತಿಯ ವಿಚಾರಗಳು ಹಾಗೂ ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯ ಮುಂತಾದ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದ ಬೇಸರಗೊಂಡು ಸದಾ ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದ ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬರು 1956 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 14ರಂದು ಮೂರೂವರೆ ಲಕ್ಷ ಜನರೊಂದಿಗೆ ನಾಗಪುರದ ದೀಕ್ಷಾ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರವಾದರು, ನಾಡಿನ ನಾನಾ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಜನಸಾಗರವೇ ಹರಿದು ಬಂದಿತ್ತು ಸುಮಾರು ಐದು ಲಕ್ಷಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಸೇರಿದ್ದರು ಇದು ಜಗತ್ತಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸುಮರ್ಣ ಪರ್ವ ಎಂಬುದನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಅದರಲ್ಲೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದವು ಸುಮಾರು ಮೂರುವರೆ ಲಕ್ಷ ಜನ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ

VOL – 01, ISSUE – 02,

SEPTEMBER -OCTOBER, 2025 / 61

ಮತಾಂತರವೇನೋ ಆದರು ಆದರೆ ಆನಂತರ ಜನರು ಅವರವರ ಊರಿಗೆ ಮರಳಿದ ಮೇಲೆ ಆ ಊರಿನ ಮೇಲ್ವಾತಿ ಹಿಂದುಗಳು ಕೆಲವು ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಕಿರುಕುಳ ನೀಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು ಕೆಲವರು ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಅನುಭವಿಸಿದರು, ಕೆಲವರಿಗೆ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದರು, ಊರು ಬಿಟ್ಟು ವಲಸೆ ಹೋದರು ಹೀಗೆ ಇನ್ನೂ ಅಮಾನವೀಯ ರೀತಿಯ ಅನ್ಯಾಯ ಅಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮತಾಂತರದ ಕುಟುಂಬಗಳ ಮೇಲೆ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಎಸಗಲಾಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಬಹುಪಾಲು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಚಳುವಳಿಯ ಮಹಿಳೆಯರು ಹಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಈ ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಎದುರಾದ ಊರುಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಕಾನೂನು ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾದದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಆತ್ಮಸ್ಥೈರ್ಯ ತುಂಬಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಮೂಡಿಸಿರುವುದು ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಬೇಕಾದ ಸುವರ್ಣ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಬೇಕಾದ ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರ 132 ನೇ ಜಯಂತಿಯ ಆಚರಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತುಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟದ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ, ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನ ಸ್ಪೂರ್ತಿ, ರಾಜಕಾರಣದ ಬಲಿಷ್ಠತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಲಿ ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಆಶಯವಾಗಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು :

1.ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಗಳು, ಸಂ, ಡಾ. ಕಲ್ಯಾಣರಾವ ಜಿ. ಪಾಟೀಲ, ಎಸ್.ಎಸ್.ಕೆ. ಬಸವೇಶ್ವರ ಕಲಾ, ವಿಜ್ಞಾನ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಸ್ನಾತಕ ಮತ್ತು ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲ ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ, ಚೆ. ಬೀದರ.

2.ಡಾ. ಜಿ.ಎನ್. ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷ|ಅನುಭಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಹಾರ-ಜಾಗೃತಿ ಪ್ರಿಂಟರ್ - ಬೆಂಗಳೂರು - 2020.

3.ಸಿ.ಪಿ. ನಾಗರಾಜ - ಬಸವಣ್ಣನ ವಚನಗಳ ಓದು - ನಗು ಸ್ಮಾರಕ ಪ್ರಕಾಶನ ಬೆಂಗಳೂರು - 2019.

4.ಡಾ. ಪ್ರಭುಶಂಕರ್ - ಶರಣರ ನೊರೊಂದು ವಚನಗಳು - ಡಿ.ವಿ.ಕೆ.ಮೂರ್ತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು-4.